

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

INFOGRAMĂ A NOII CONDUCERI POLITICE A GRECIEI

- Studiu documentar -

IUNIE 2015

Documentare și sinteză: Cristina Grecu - consilier parlamentar

Sinteza documentară poate fi accesată direct pe Intranet la pagina Direcției studii și documentare legislativă

* Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă sunt cu caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

CUPRINS

FENOMENUL SYRIZA	4
COORDONATE ECONOMICE	13
BIBLIOGRAFIE	17

I. Fenomenul Syriza

*"Rezultatul alegerilor din Grecia a fost mai prost decât ne așteptam, independent de finalitatea lor - votul anti-austeritate este masiv și ar putea fi interpretat drept un gest inutil, atâta timp cât Grecia nu prea are de ales: se supune Troicii sau pleacă din zona euro. Am îndoieli că varianta din urmă se va adevăra - grecii s-au saturat de austeritate, dar nu de Uniunea Europeană."*¹ - această declarație aparține lui Steen Jakobsen, economistul-șef al băncii Saxo și poate reprezenta, în fond, un semnal cu privire la viitoarea poziție a marilor creditor ai Greciei.

Pentru o lungă perioadă de timp, forțele radicale din Europa au avut doar capacitatea de a rezista politicilor de austeritate, rar angajându-se în strategii ofensive sau de acțiune, acestea fiind pornite, de regulă, din exteriorul guvernului aflat la putere. Dar, pe 6 februarie 2015, atunci când mii de persoane au demonstrat în favoarea noului guvern grec, în fața unui parlament deschis, a devenit limpede că ceva important s-a schimbat în această privință².

Stathis Kouvelakis, membru al Comitetului central al Syriza, prezenta ideea care mobilizase o masă importantă a cetățenilor cu drept de vot: *"există o stare de spirit, de mobilizare, de recâștigare a demnității, o dorință de sprijinire a guvernului în fața șantajului"*. Astfel, Syriza părea să aibă un spațiu deschis pentru lupta împotriva hegemoniei neoliberale în Europa.

Evenimentele petrecute de la începutul anului conduc la următoarea concluzie - nu despre strategii câștigătoare e vorba, ci doar despre obținerea unui spațiu necesar creării de strategii, care depind de mobilizarea socială și succesul electoral. Strategia în sine se limitează la obiectivul pe termen scurt al restructurării datoriei Greciei și încetarea austerității. Chiar dacă nu este un plan pe termen lung pentru transformarea socială a țării, ea a creat un nou peisaj politic în care astfel de strategii de transformare socială s-ar putea să se impună, devenind ceva mai mult decât proiecții ideologice abstracte. Într-un an în care o victorie a Podemos în Spania este o posibilitate limpede,

1 <http://m.hotnews.ro/stire/19203182>.

2 Bue Rübner Hansen, Seven Lessons from Greece, sursa:

<https://www.jacobinmag.com/2015/02/seven-lessons-syriza-greece-troika/>

este necesar să se înțeleagă cum a reușit Syriza să creeze fisuri în edificiul neoliberal european.

1. Syriza a avut doar **o singură opțiune** după preluarea mandatului - cea **ofensivă**. Această strategie a fost fondată și legitimată de poziția Syriza ca partid de guvernământ, împuternicit cu o majoritate care respingea angajamentele guvernului anterior.

Cauza nemulțumirilor populare nu a fost dată numai de impactul distructiv al memorandumurilor de austeritate acceptate de social-democrați, dar și de "rușinea" legată de pierderea suveranității naționale. Analiza Syriza făcea trimitere la statutul Greciei de "colonie debitoare, o zonă ocupată" și la promisiunea de eliberare națională, o formă de loialitate conectată mai mult la o comunitate națională imaginată, decât la o clasă socială³. În consecință, Tsipras a intrat într-o coalitie cu ANEL, care a fost singura modalitate de a crea un guvern anti-austeritate viabil, alternativa fiind o alianță cu unul din cele două partide pro-austeritate.

2. **Preluarea inițiativei** - manevrele rapide ale noului guvern au avut un efect social liniștitor pentru că **Syriza a folosit prerogativele constituționale** luând decizii imediate în conformitate cu promisiunile lor electorale.

Ministrul de Finanțe, Yanis Varoufakis, a refuzat să negocieze cu Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internațional și Banca Centrală Europeană, respingând alte împrumuturi. Grecia a schimbat termenii negocierii de la condițiile pentru acordarea de credite suplimentare pentru reforme structurale, la condițiile de restructurare a creditelor existente (perioade de grație, ratele dobânzilor, scadențe, etc.), în timp ce riscul de ieșire a Greciei din euro creștea în fundal.

3. **Cunoaștem teama adversarilor noștri, putem să o utilizăm împotriva lor.** Creditorii privați ai Greciei au suportat foarte puțin din costurile care decurg din decizia lor de a împrumuta. Mai mult de 70% din banii oferți Greciei au fost trimiși pentru a salva acești creditori, care au fost de multe ori băncile germane și cele franceze. Prin acest proces, datoriile Greciei către sectorul privat s-au convertit în împrumuturi cu creditori instituționali, cum ar fi BCE, Fondul european de stabilitate financiară (FESF) sau țările din Zona Euro.

3 Sebastian Budgen, Stathis Kouvelakis, Greece: Phase One, sursa:
<https://www.jacobinmag.com/2015/01/phase-one/>

Costurile economice și sociale ale crizei au fost preluate de către populația greacă sub formă de "ajustări structurale", care au atins în mod dramatic bunăstarea, gradul de ocupare a forței de muncă, salariile minime sau activele publice. Decizia Syriza de a se alia cu euroscepticul ANEL a ajutat la creșterea temerilor de ieșire a Greciei din Zona Euro, adversarii împărțășind totuși uniform riscurile.

4. **Împărțirea "inamicilor"** a devenit evidentă în ultimele săptămâni, când Președintele american Barack Obama și Guvernatorul Bancii Angliei, Mike Charney și-au exprimat sprijinul prudent pentru poziția de negociere a Greciei. Chiar dacă poziția lui B. Obama ar putea reflecta o reacție privind o alianță mai strânsă între Grecia și Rusia, acțiunile Syriza au avut ca efect secundar extinderea unei fisuri între țările UE și aliații lor anglo-americani. Există deja semnale că guvernul francez a renunțat la scepticismul inițial și încearcă să se poziționeze ca mediator între Grecia și Germania. Yanis Varoufakis a explicat cel mai bine această poziție, *"Guvernul grec nu va negocia cu troica, ci numai cu parteneri oficiali"*.

5. **Politizare totală.** Prin refuzul de a negocia cu reprezentanții tehnocrați ai PASOK și Partidului Noua Democrație, Syriza a refuzat o înțelegere cu agenți care au un mandat instituțional de a impune condiții, dar nicio putere politică de decizie. În plus, Syriza a afirmat deseori că va onora datoriile către creditorii săi privați. Acest lucru permite Greciei să se izoleze temporar față de piețele financiare internaționale și să se concentreze pe linia principală a conflictului cu creditorii instituționali, care controlează peste 75% din datoria suverană a statului grec.

6. **O transformare a politicii comune.** O bună perioadă de timp, stânga europeană a fost reactivă în discuțiile publice, intrând în logica neoliberalismului, considerându-se o "alternativă la mainstream", având tendința de automarginalizare, de tipul "stânga radicală". Atât Syriza, cât și Podemos au ocupat un "centru" imaginar care a devenit vacant prin prăbușirea vechilor partide social-democrate, acest lucru neînsemnând că Syriza a adoptat discursul centrului politic, ci mai degrabă că a remodelat o serie de concepte dominante.

În ciuda numelui său, Syriza nu se prezintă ca un partid de stânga radicală, ci ca o parte a popularului "centru-stânga" al societății din Grecia, o parte din "mainstreamul anti-austeritate". O serie de analiști de stânga au interpretat acest lucru ca pe o retragere din radicalism, dar radicalismul ideologic valorează mult mai puțin decât

realizarea integrării unei linii politice, care având în vedere contradicțiile statului grec, este radical în practică.

7. Folosirea puterii de stat pentru a da mișcărilor sociale posibilitatea de acțiune. Un punct semnificativ privește rolul mișcărilor sociale. Se are în vedere rata ridicată a șomajului, mijloacele reduse de trai ale multor greci, populația în ansamblul ei, care este una dintre cele mai "dezorganizate" din Europa. Ordinea de zi cu zi a muncii salariate și obiceiurile familiare au fost destabilizate de criză, ceea ce a condus la noi forme de auto-organizare. Aceste aspecte nu sunt întotdeauna clar distinse și au loc într-o situație juridică nedeterminată. Exemple bine-cunoscute sunt campaniile de auto-reducere a consumului și cheltuielilor, situațiile în care oamenii au refuzat să plătească facturile de energie electrică sau impozitul direct impus de fostul Guvern la solicitarea creditorilor.

Pe de altă parte, o bună parte a analiștilor politici consideră că negocierile șovăitoare, retorica intensificată și programul descurajant de plată al datoriilor, aflat în fața liderilor politici, se împletesc în etapa actuală în care se regăsește Grecia - drama datoriei.

Îngrijorarea cea mai mare vizează seria de circumstanțe care converg împreună spre o realitate inevitabilă: „evacuarea” Greciei din Zona Euro - "GrEXIT", care nu este rezultatul unei decizii conștiente, ci al unui accident - "GrACCIDENT": ce face acest scenariu plauzibil este simplul fapt că Grecia rămâne rapid fără bani, o situație deosebit de complicată având în vedere obligațiile statului elen față de Fondul Monetar Internațional.

Această consecință conduce la o căutare asiduă de resurse, fapt care generează apariția altor probleme, inclusiv pentru o parte dintre titularii datoriei structurale a Greciei, cum ar fi filialele din străinătate ale băncilor elene, unde retragerile de depozite bancare sunt accelerate, după ce sume importante de bani au plecat deja din sistemul bancar. Urmarea este aceea că se încearcă obținerea de oxigen de la o economie care se confruntă deja cu colapsul. Se agravează, astfel, dependența de o „creditare de urgență” de la un sistem - Banca Centrală Europeană - care este deja ezitantă și care nu ratează nicio ocazie pentru a spune că o astfel de finanțare nu este destinată pentru a umple golurile create în mod repetat de alții. Soluția implică patru componente principale: reformele politice, finanțarea imediată a creditorilor, reducerea datoriilor suplimentare și aplicarea unora dintre solicitările de

austeritate bugetară. Aceste condiții trebuie puse în aplicare în același timp și trebuie însoțite de o colaborare strânsă și consultări constructive cu guvernele partenere, instituțiile regionale și FMI.

Realitatea evidențiază neînțelegerile dintre actorii politici, care sunt profunde, acoperind realitățile economice și financiare, negocierile de orice tip fiind subminate de acuzații și contra-acuzații.

Noul guvern grec a eșuat atât în prezentarea unei logici economice de perspectivă față de creditorii săi, cât și în ceea ce privește angajamentul său de a efectua reformele economice necesare. Pe de o parte, analiștii au criticat tacticile de negociere nefericite, inclusiv atitudinea publică în care nuanțele și etapele de consolidare a încrederii se pierd în traducere, pe de altă parte, acesta este rezultatul unei Europe intransigente, ale cărei state membre sunt creditoarele statului elen, ceea ce înseamnă că guvernul grec nu și-a asigurat nici măcar sprijinul de negociere al economiilor periferice, al Irlandei, Italiei, Portugaliei sau Spaniei.

Poziția intransigentă a Europei reflectă mai mult decât dezaprobarea modului de gestionare a negocierilor de către Grecia. Continentul european este într-o poziție favorabilă pentru a face față potențialelor daune colaterale produse de Grecia, fie financiar, fie tehnic, în comparație cu perioada anilor 2010 - 2012. Grupul Euro a luat măsuri importante pentru a contracara riscul de „contaminare” al statelor europene care ar putea deveni vulnerabile. Piețele financiare s-au menținut calme, având metode clare de stabilire a prețurilor de risc extrem al activelor grecești.

Însă poziția relativ bună din momentul actual nu înseamnă neapărat una complet sigură. Creșterea economică fragilă din Europa poate fi stopată ușor de falimentul Greciei. Unele instituții se confruntă cu presiuni financiare imense și nimeni nu poate prognoza cu precizie implicațiile regionale ale unui potențial *GrEXIT/GrACCIDENT*, dat fiind faptul că această eventualitate nu a fost prevăzută în proiectarea Zonei Euro.

În analiza situației actuale a Greciei se ia în calcul o distribuție de probabilitate de tipul 45/10/45: - există o șansă de 45% pentru a se realiza un compromis politico-economic *last minute*; o șansă de 10% pentru atingerea unui consens politic semnificativ și o șansă de 45% pentru ca Grecia să părăsească Zona Euro, în situația în care partenerii săi europeni pierd controlul asupra situației.

Deoarece a presupus că UE va plăti totuși pentru ca să nu se producă un seism în sistemul financiar european, deja înainte de alegeri⁴, Syriza și-a estompat obiectivele radicale de la începuturile sale, vorbind mai degrabă de „austeritate extremă” (în același ton cu liberalii americani care urăsc „sărăcia extremă”, „lupta împotriva sărăciei extreme și a excluziunii”, acesta fiind în general un obiectiv programatic - chiar dacă nu real - al social-democrației europene și nu numai). Dificultățile reale au făcut ca Syriza să urmărească mai degrabă o „nouă alianță patriotică”⁵ decât una de clasă. Dacă nu ar fi făcut-o, atunci ar fi avut drept aliați chiar Partidul Comunist și alte forțe radicale de stânga, ceea ce ar fi condus la obținerea majorității în urma alegerilor și la posibilitatea de a ține „la respect” Uniunea Europeană și, în general, capitalului financiar mondial⁶.

Acest lucru nu s-a întâmplat, iar tactica de fragmentare a forțelor de stânga, inițiată de către capitalul mondial, nu a aparținut de această dată „tuturor acestor forțe”, ci numai Syrizei. Căci ea a fost aceea care a renunțat la obiectivele de naționalizare, ieșirea din NATO și restructurarea economiei, potrivit unor principii anti-capitaliste: o negare a ideii de stânga radicală și a imaginii acestei stângi în ochii oamenilor dezamăgiți. Prin urmare, Syriza a fost obligată să se alieze cu un partid radical de dreapta, alianța cu ANEL conducând la o serie de rezultate de tipul: separarea statului de Biserică nu mai are loc, nici scăderea cheltuielilor militare.

Țintele sociale ale Syrizei - creșterea salariului minim; stoparea tăierilor de salarii și pensii; reducerea impozitului pe combustibilul de încălzit; sănătate gratuită pentru șomeri și cei fără asigurare medicală; cea de a 13-a pensie celor cu pensii mai mici de 700 de euro; electricitate și hrană gratis pentru cele mai sărace 300.000 de familii - înseamnă că returnarea banilor împrumutați din UE ar fi încetinită, ceea ce reprezintă un pericol pentru capitalul financiar, atât pentru cel mondial, cât și pentru cel grec. Din acest motiv a și avut loc scăderea imediată a valorii obligațiunilor elene pe bursele europene și

4 Savas Michael Matsas, What alternative to the EU crisis propose Syriza and Tsipras ? 16 ianuarie 2015, sursa: <http://redmed.org/article/what-alternative-eu-crisis-propose-syriza-and-tsipras-0>;

L'accord BCE-Syriza pour sauver l'Euro : allègement de la dette grecque contre poursuite des «réformes structurelles», <http://www.solidarite-internationale-pcf.fr/article-l-accord-bce-syriza-pour-sauver-l-euro-allegement-de-la-dette-grecque-contre-poursuite-des-reformes-125427670.html>.

5 Robert Stevens, Who are the Independent Greeks?, 28 ianuarie 2015, sursa: <http://www.wsws.org/en/articles/2015/01/28/ingr-j28.html>.

6 Ana Bazac, Un moment de strategie politică: ce înseamnă muncă pentru toți?, sursa: <http://www.criticatac.ro/27250/moment-de-strategie-politic-ce-inseamn-munc-pentru-toi/>

grecești⁷. Dar acțiunea piețelor europene împotriva capitalului financiar grec s-a dorit mai degrabă un semnal politic, deoarece scăderea prețului obligațiunilor conduce la o creștere a atractivității lor în procedurile speculative.

În principiu, singura soluție de tip *deus ex machina* (deci cumva exterioară schimbărilor structurale) de a opri politica UE față de Grecia - această politică vrea să arate că nu acceptă nici o ștergere nouă a datoriei⁸, că „statele UE nu sunt suverane” și că băncile care le împrumută „nu sunt responsabile pentru nici o pierdere adusă de împrumuturi”; și că „populațiile, singurele responsabile, trebuie să accepte reducerea standardelor lor de viață pentru ca băncile să nu sufere ele pierderi” - este **alinieră la Rusia și obținerea sprijinului financiar de la BRICS**⁹. În practică, o asemenea aliniere este greu de realizat din punctul de vedere al ANEL - care a primit portofoliul apărării în noul guvern - deoarece, deși este pentru relații comerciale strânse cu Rusia și China, nu pune sub semnul întrebării apartenența la NATO.

Syriza pare să folosească apropierea de Rusia ca pe o amenințare la adresa troicii formată din Comisia Europeană, FMI și Banca Centrală Europeană de a obține ștergerea datoriei pentru contracararea austerității, cum a făcut-o și Andreas Papandreu¹⁰. Iar dacă va reuși, va fi numai în urma „consensului” capitalului rusesc, rezultatul neconducând la obiectivele dorite de populație, ci la noi taxe necesare serviciului datoriei publice¹¹.

Potrivit analiștilor, a crede că doar raporturile de forțe internaționale vor fi cele care vor asigura victoria unei politici interne ce intenționează să scape din strânsoarea austerității neo-liberale și să implementeze o politică de tip *welfare state*, este contraproductiv. Deoarece și în Rusia și în China există o pătură de mari deținători de

7 Nikos Chrysoloras, Greece's New Leader Vows to Avert Fatal Clash With Creditors; Greek Markets Sink Further, sursa: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-01-28/tsipras-plans-to-avert-catastrophe-as-greek-markets-sink-further>.

8 Chems Eddine Chitour, La victoire de Syriza: Tragédie grecque ou début du printemps des peuples?, 29 ianuarie 2015, http://www.lexpressiondz.com/chroniques/analyses_du_professeur_chitour/209697-tragedie-grecque-ou-debut-du-printemps-des-peuples.html

9 Paul Craig Roberts, Is Democracy Dead In The West? Greece and its EU Creditors, sursa: <http://www.paulcraigroberts.org/2015/01/29/democracy-dead-west-paul-craig-roberts/>;

Moscow Might Bailout Greece: Russian Finance Minister, 31 ianuarie 2015, sursa: <http://www.globalresearch.ca/moscow-might-bailout-greece-russian-finance-minister/5428564>.

Joaquin Flores, Greece: Meaningful Economic Reforms Could Come Through BRICS and Russia?, 27 ianuarie 2015, <http://www.globalresearch.ca/greece-meaningful-economic-reforms-could-come-through-brics-and-russia/5427531>.

10 Ioanna Zikakou, Alexis Tsipras May Follow in Andreas Papandreou's Footsteps, 26 ianuarie 2015, <http://greece.greekreporter.com/2015/01/26/alexis-tsipras-may-follow-in-andreas-papandreou-footsteps/>

11 Joaquin Flores, Greece: Meaningful Economic Reforms Could Come Through BRICS and Russia?, 27 ianuarie 2015, <http://www.globalresearch.ca/greece-meaningful-economic-reforms-could-come-through-brics-and-russia/5427531>.

proprietate privată, pătură legată de jocurile capitalului mondial și care, deși interesată ca țările lor să nu fie înfrânte în lupta dintre unipolaritate și multipolaritate, nu dorește politici economice care să micșoreze sau să anuleze „avantajele comparative” ale diferitelor „cluburi” ale lumii, avantaje din care ea își trage puterea.

Ceea ce se întâmplă acum în Grecia face parte din „lupta” dintre unipolaritate, susținută de SUA și aliații săi, și multipolaritate, promovată de Rusia, China și, în general, BRICS și unele țări din America Latină. Adică protagoniștii acestei lupte vor să oprească sau, invers, să folosească revolta populațiilor pentru a mări sau micșora numărul aliaților de o parte sau de alta. Tocmai caracterul contradictoriu al intereselor din Rusia - de a apăra bogățiile interne de capitalul occidental dar, în același timp, de a organiza țara în mod capitalist - face ca această țară să acționeze contradictoriu: să susțină și cercuri care sunt favorabile orientării multipolare.

Intrarea în tabăra multipolarității nu e suficientă deoarece multipolaritatea însăși nu conduce la anularea proceselor economice și sociale iraționale și distructive.

Dacă ar fi existat un consens între Syriza și partidul comunist asupra obiectivelor radicale, atunci guvernul ar fi putut să ia toate măsurile necesare: votul favorabil în parlament ar fi fost asigurat și Syriza nu ar fi trebuit să negocieze viziuni comune punctuale, probabile doar până la un punct în cazul alianței actuale cu ANEL¹².

Chiar dacă noua Bancă de Dezvoltare a BRICS ar împrumuta avantajos Grecia pentru a-și realiza obiectivele sociale, Președintele și Consiliul de administrație ai acestei bănci pot fi de acord cu direcția dată de obiectivele stabilite de liderii Syrizei? Se poate construi ceva trainic numai pe seama banilor veniți din afară, având în vedere oprirea privatizării companiilor publice - un exemplu: porturile din Pireu și Thessaloniki.

Schimbarea sistemului de taxare, un alt punct din programul Syrizei, va conduce, foarte probabil, la plecarea din țară a marelui capital (lucru care s-a petrecut, într-o bună măsură) și la scăderea locurilor de muncă.

Separarea băncilor comerciale - unde economisește populația și de unde se împrumută producătorii - de băncile de investiții, care speculează, este o măsură binevenită, desigur, dar numai din punctul de vedere al celor care vor să pună la adăpost „populația” de capitalul speculativ. Astfel, naționalizarea băncilor - nu pentru a le revinde sectorului privat după ce au fost capitalizate, ca după 2008: și în Grecia și,

12 Atât Syriza, cât și ANEL doresc ca Germania să returneze banii luați de aceasta de la Banca Greciei în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, astăzi ceva în jur de 11 miliarde de euro în Greek elections: Five things Syriza wants to change, 28 ianuarie 2015, sursa <http://www.bbc.com/news/world-europe-31003070>.

de exemplu în Olanda, statul plătind pentru acestea 140 de miliarde de dolari¹³, ci - pentru a le pune în slujba obiectivelor sociale ale populației, este astfel logică. La fel, naționalizarea băncii centrale și re-subordonarea ei față de economia reală și guvern, și nu față de capitalul european (deja din 2001).

La fel de logică este și naționalizarea minelor - Grecia fiind astăzi a doua țară europeană cu cel mai mare minerit de aur, având capacitatea de a depăși Finlanda în 2016¹⁴ - ar permite o rapidă reindustrializare pe baza resurselor reale și ar ocoli, astfel, o monetizare a rezervelor de devize și o emisiune monetară continuă. Syriza nu are în program acest aspect (naționalizarea minelor și a marilor corporații fiind susținută doar de ANEL și de comuniști).

Linia strategică ce nu mai poate fi ocolită - decât cu prețul prelungirii *sine die* a unor suferințe sociale extreme - este: exproprierea bogățiilor ilicite, naționalizarea marilor corporații și impunerea unor legi economice care să înlocuiască obiectivul profitului privat cu acela al nevoilor reale ale populațiilor¹⁵. Pentru că se poate pune întrebarea: cum poate să existe „finanțare publică pentru sănătate și educație gratuite”¹⁶ în mod universal, fără desființarea proprietății private?

- Stabilizarea monetară - în sensul de eradicare a valorilor rezultate din speculație financiară și de reconectare a sistemului financiar-bancar cu economia reală, și deci de nevoile reale ale oamenilor - este posibilă numai într-o politică ce se opune capitalismului.

- Caracterul social democrat al Syrizei face ca ea să nutrească iluzia că ar putea păcăli capitalul european și mondial: adică ar putea să obțină bani în continuare de la acesta pentru a-și îndeplini obiectivele sociale. Și iluzia că, în fața opoziției absolute a Troicai, punerea în lucru a unor alternative mai radicale decât cele dorite în programul Syrizei ar fi socotite drept simple urmări ale opoziției capitalului și că, deci, ar fi acceptate și de restul de peste 60% dintre alegătorii eleni.

Exemplul Syriza, adică problemele pe care le ridică, este benefic pentru toate țările: inclusiv pentru Rusia, unde guvernul și chiar banca centrală șovăie sau încearcă să facă echilibristică între interesele capitalului financiar, al celui industrial și ale

13 Roberto Savio, Banks, Inequality and Citizens, 27 ianuarie 2015, <http://www.cetri.be/spip.php?article3763&lang=fr>

14 Joaquin Flores, Greece: Meaningful Economic Reforms Could Come Through BRICS and Russia?, 27 ianuarie 2015, <http://www.globalresearch.ca/greece-meaningful-economic-reforms-could-come-through-brics-and-russia/5427531>.

15 Andre Damon, Capitalism and the global plutocracy, 21 ianuarie 2015, <http://www.wsws.org/en/articles/2015/01/21/pers-j21.html>.

16 Winnie Byanyima, Inequality and climate change: 2015's challenges, 19 ianuarie 2015
<https://agenda.weforum.org/2015/01/inequality-and-climate-change-twin-challenges-of-2015/>.

populației. A se vedea recenta mișcare a băncii centrale ruse de reducere a ratei dobânzii - ce favorizează în principiu capitalul din construcții și, implicit, din amonte și avalul său - dar care nu înviorează economia¹⁷ decât odată cu alte măsuri, nemonetariste. Și, inclusiv, pentru țări ca Ungaria, care caută să taie puțin din pretențiile băncilor și ale capitalului străin, rămânând în același timp loială UE.

Iar principala problemă pe care o ridică acum Grecia este de a reduce sau nu schimbările la plata datoriilor și la cheltuirea banilor pentru ușurarea austerității. Chiar dacă Syriza reprezintă acum lupta pentru recâștigarea suveranității naționale, așa cum acest obiectiv nu poate fi neglijat¹⁸ - el explică și larga adeziune populară la politica noului guvern - nu poate fi neglijată nici condiția *sine qua non* a realizării adevăratei suveranități, a adevăratei democrații: condiția de a sparge limitele jocului financiar-economic capitalist. La acest capitol, se încadrează și poziția exprimată de Panagiotis Lafazanis, ministrul elen al energiei, cu ocazia Forumului Energiei (Atena/ martie 2015), care subliniază intenția guvernului atenian de a adopta o politică de independență, multidimensională și activă în domeniul energiei, opusă propunerii de creare a unei Uniuni a Energiei, lansată de Comisia Europeană.¹⁹

Ce poate face Syriza ar fi și în funcție de constituirea unor forțe asemănătoare - cum este *Podemos* în Spania - în restul Europei²⁰: o mai veche idee teoretizată de Marx și Lenin, dar care nu poate fi ruptă de îndrăzneala schimbărilor structurale interne.

II. Coordonate economice

La ora actuală, Grecia are o economie aflată încă în recesiune, cea mai mare datorie ca pondere în PIB din Uniunea Europeană (142,8%), al doilea cel mai mare deficit (10,5% din PIB).

Criza grecească, izbucnită la finalul lui 2009, pare fără sfârșit. De altfel, analiștii apreciază că „*puține democrații actuale oferă un exemplu atât de elocvent al eșecului*

17 Artem Korotaev, Central Bank decision on key rate causes mixed reactions, 31 ianuarie 2015, sursa: <http://itar-tass.com/en/economy/774594>.

18 Jacques Sapir, SYRIZA: L'Allemagne entre deux maux, 30 ianuarie 2015, sursa: <http://www.mondialisation.ca/syriza-lallemagne-entre-deux-maux/5428433>.

19 <http://www.naturalgaseurope.com/new-greek-government-outlines-gas-strategy-22680>.

20 Giorgos Katsambekis, A government of the Left in Greece: the coalition of SYRIZA with ANEL and what lies ahead, 30 ianuarie 2015, <http://www.criticatrac.ro/lefteast/coalition-of-syriza-with-anel-2/>.

*instituțiilor statului, ca în cazul Greciei*²¹. Cauzele crizei profunde, care destabilizează în prezent economia și societatea grecească, trebuie căutate în evoluția climatului politic al acestui stat, pe parcursul căreia principalele partide politice au concurat „în cursa statului bunăstării”, concretizată într-o „sarabandă” a măsurilor populiste. Urmărirea unor avantaje politice pe termen scurt a adus mari prejudicii dezvoltării economice pe termen lung, favorizând proliferarea corupției, a excesului birocratic și, în cele din urmă, colapsul politic în momentul în care stadiul copleșitor al îndatorării publice a fost dezvăluit cetățenilor și autorităților comunitare²².

Grecia este una dintre cele mai vechi țări membre ale Uniunii Europene, aderând încă din 1981. De la începutul anilor 1990 și până la adoptarea monedei euro, în 2001, dinamica sa economică a fost susținută de politicile monetare ale autorităților statului, însă odată cu trecerea la moneda unică, situația sa fiscală și bugetară a cunoscut o deteriorare constantă. Odată cu adoptarea monedei unice, atât populația, cât și autoritățile s-au angajat pe o spirală a creditării periculoasă, cheltuind cu mult peste venituri.

În 2009, pe fondul situației dificile generate de criza economică internațională la nivelul UE, problemele economice ale Greciei s-au acutizat, autoritățile elene confruntându-se cu o dublă provocare: necesitatea consolidării efective a sistemului fiscal și adoptarea unor reforme structurale care să contribuie la reducerea deficitului bugetar foarte mare și al nivelului prea ridicat al datoriei publice²³. Problemele economice grave cu care s-a confruntat economia Greciei în 2009, au la origine escaladarea cheltuielilor bugetare, măsurile de protecție socială mult prea „generoase” întreprinse de guvernul elen, dar și ușurința cu care băncile grecești au împrumutat guvernul la dobânzi foarte ridicate, fiind conștiente că acesta nu va avea posibilitatea să returneze împrumuturile.

În aceste condiții, autoritățile elene au anunțat măsuri dure de reducere a cheltuielilor bugetare cum ar fi: „înghețarea” salariilor bugetarilor, eliminarea celui de-al 14-lea salariu, creșterea vârstei de pensionare și majorarea accizelor la alcool și tutun. Necesitatea acestor măsuri era însă indiscutabilă pentru evitarea colapsului economic total al țării care se confrunta cu o datorie publică de 300 miliarde de euro (cca. 130%

21 Aristides N. Hatzis - Greece as a Precautionary Tale of the Welfare State, Atlas Economic Research Foundation Washington, DC, 2012.

22 <http://www.iem.ro/articole-euroinfo/335-evoluia-economiei-greciei-la-un-pas-de-faliment-stabilitate-incert>

23 http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/20_scps/2009-10/01_programme/el_2010-01-15_sp_en.pdf.

din PIB), alimentată de un deficit bugetar de 12,7% din PIB, în creștere evidentă comparativ cu 2008 (7,7%).

Anul 2010 a însemnat pentru Grecia, momentul maxim de acutizare al consecințelor celei mai severe recesiuni de la cel de-al doilea război mondial, care a lăsat în urmă probleme cum ar fi: rate ridicate ale șomajului, datorii publice și deficite bugetare mari. Pentru Grecia, 2010 a însemnat, de asemenea, un an de noi măsuri de austeritate severe, necesare pentru consolidarea efectivă a sistemului fiscal și reducerea deficitului bugetar foarte mare și al nivelului datoriei publice. În 2010, Grecia a fost sprijinită în eforturile sale de redresare de către ajutoare de urgență acordate de către UE și FMI. Spre deosebire de Irlanda, care a refuzat inițial ajutorul extern, autoritățile de la Atena au acceptat sprijinul internațional spre a evita colapsul economic. Ajutorul, acordat în mai 2010, a însumat 110 miliarde de euro.

Cu toate acestea, în 2011, situația economică a Greciei era departe de a fi una stabilă, cu un ritm negativ al PIB în creștere (de la -3,5% în 2010 la -6,9% în 2011) și cu o rată a șomajului îngrijorător de mare (17,7%, față de 12,6% în 2010), cu consecințe devastatoare pentru finanțele publice. Ca urmare a acestui fapt, autoritățile elene au adoptat un nou program de austeritate, Programul de ajustare fiscală pe termen mediu 2011-2015, care a adus restructurarea unor instituții și companii de stat, noi impozite și taxe, reducerea cheltuielilor cu aparatul administrativ din sectorul public.

În 2012, cu toate că a primit, la începutul anului, susținere financiară consistentă din partea organismelor internaționale (FMI, BCE, UE) și a inițiat un nou program de austeritate, economia Greciei este departe de a se redresa, luându-se chiar în calcul posibilitatea ca țara să părăsească Zona Euro.

Efectele incertitudinilor prelungite sunt vizibile în economia statului elen. În ultimul trimestru din anul 2014 economia Greciei s-a contractat cu 1,3%, comparativ cu o creștere de 1,5% în trimestrul al treilea, potrivit datelor Fundației pentru Cercetări Economice și Industriale.

Pentru primul trimestru din anul 2015, analiștii estimează că economia elenă a stagnat. Ieșirile de capital din Grecia au continuat în luna aprilie, tendință care a afectat nu doar depozitele bancare ci și plasamentele investitorilor străini în acțiuni și obligațiuni.

În cazul depozitelor bancare, pierderile înregistrate de la începutul anului se ridică la circa 30 de miliarde de euro. Mai mulți investitori străini s-au retras de pe piața

de capital, ieșirile fiind evaluate la 500 de milioane de euro. Numai în luna martie retragerile investitorilor în acțiuni au fost echivalente cu 169,31 milioane de euro, după 162,17 milioane de euro în februarie.

Rata șomajului din Grecia a atins 16,2% în luna martie a.c., față de 15,9% în februarie. Numărul șomerilor s-a majorat cu 40%, comparativ cu anul anterior.

Dacă Grecia ar fi fost singurul stat în care programele Troicai au eșuat, atunci vina i-ar fi aparținut în totalitate statului elen, însă în aceeași situație se află și Spania, care înainte de criză înregistra surplus bugetar și un nivel redus al datoriilor suverane. În plus, îndatorarea excesivă nu a dat naștere numai crizei din 2008, ci și crizei asiatice din 1990 și celei din America Latină din 1980, și continuă să provoace pagube în SUA, unde milioane de proprietari și-au pierdut locuințele, cât și în Polonia sau în alte state europene unde cetățenii au credite în franci.²⁴

Opinia publică europeană se întreabă, legitim, ce este de făcut?

Soluția, așadar, nu este reforma structurală în Grecia și Spania, ci **reforma structurală a modelului economic al zonei euro și restructurarea fundamentală a politicilor macroeconomice care au condus către performanța mediocră a uniunii monetare**. Toate economiile dezvoltate au realizat că pentru a face capitalismul să funcționeze trebuie să li se dea dreptul cetățenilor la un nou început. La nivel internațional însă, nu s-a dezvoltat încă un proces coordonat prin care să se ofere oportunitatea unui nou început, deși astfel de soluții erau căutate dinainte de începutul crizei din 2008. Îngrijorările sunt cauzate de ideea că dacă Greciei îi va fi permis să își restructureze datoriile, aceasta va ajunge din nou, prin prisma „hazardului moral”, în aceeași situație. Ideea este însă complet falsă.

Dacă există hazard moral, acela se află de partea instituțiilor creditoare, în special cele private, care au fost salvate în mod repetat. Europa, și nu Grecia, este cea care trebuie să suporte consecințele, deoarece actuala situație din statul elen care a dus la acumularea datoriilor bugetare este în mare parte datorată politicilor prost gândite ale Troicai.²⁵

III. Bibliografie

²⁴ Joseph Stiglitz în <http://www.zf.ro/business-international/joseph-stiglitz-europa-este-problema-nu-grecia-13806643>.

²⁵ Ibidem.

- <http://agenda.weforum.org>
- www.bloomberg.com
- www.bbe.com
- www.criticatac.ro
- www.cetri.be
- <http://ec.europa.eu>
- <http://greece.greekreporter.com>
- www.globalresearch.ca
- www.hotnews.ro
- www.iem.ro
- <http://itar-tass.com>
- www.jacobinmag.com
- www.lexpressiondz.com
- www.mondialisation.ca
- www.naturalgaseurope.com
- www.papers.ssrn.com
- www.paulcraigroberts.org
- <http://redmed.org>
- www.wsws.org
- www.zf.ro